

# نقد و تجلید شعر مازون قشقایی

| مجموعه مقالات |



# پیشگفتار

پیشگفتار این سرگودیه دراز رنگه مقام و قابل است و هر قوم و قبیله دارای فرهنگ و اصالت خاص و منحصر است در این میان پیشینه شعر و ادب به عنوان تکریمی ترین میراث خاندان گویش فارسی به قدمت پیدایش این قوم جلوه کرده و شک میسر طولانی و پیرامونی را به نسبت میر گذشت تا به امروز رسیده است.

این قشقای مکر از اقوام مشهور ایران و دارای طبیعت نسبتاً ویژه و محدودیت جغرافیایی خاص و وسیع در ایران است. هر مردم این قشقای گذشته از طبیعت بابت های رنگین و گوناگونی های مشرق و غرب و غول و شعر و ادب است و پیدایش که سرودن شعر در این قوم خانه به درش می باشد. هر قشقای روحی و روانی مردم در بر انگیزش احساسات، شور و هیجانی درونی و شک و تردید های درونی باشد و هر لحظه آنان را در بر طبعیت سرگودیه آرام و وام گرداند.

در میان این شعبه سرگودیه ای با نام سرگودیه ساغون مقام و جایگاه ویژه ای دارد. او در خاندان ترین ستاره آسمان شعر قشقای است. بیادش چنین شاعری در این سرگودیه گنجینه های بیانی نامود نامی که سبب شعر یک ذوق و ذهنیت خاص شاعری را با این ویژگی ها به ما می رسد. این عابد کار گرهانیده است.

## فهرست مطالب

|                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------|-----|
| پیشگفتار.....                                             | ۵   |
| سیمای قرآن و حدیث در سروده های مآذون قشقای.....           | ۷   |
| تأثیرپذیری مآذون قشقای از فردوسی.....                     | ۱۵  |
| تأثیرپذیری مآذون قشقای از نظامی گنجهای.....               | ۳۱  |
| سعدی قشقای «مقایسه تطبیقی شعر سعدی و مآذون قشقای».....    | ۴۸  |
| مضامین مشترک مآذون و یوسفعلی بیگ قشقای.....               | ۶۵  |
| مآذون قشقای و ادب تعلیمی.....                             | ۹۰  |
| بررسی و تحلیل موسیقی کناری در اشعار ترکی مآذون قشقای..... | ۱۰۶ |
| موسیقی بیرونی سروده های مآذون قشقای.....                  | ۱۱۹ |
| رد پای اسطوره و ارسال المثل در اشعار مآذون قشقای.....     | ۱۲۹ |

## پیشگفتار

میهن بزرگ ایران سرزمین هزار رنگ اقوام و قبایل است و هر قوم و قبیله دارای فرهنگ و ادبیات خاص و متنوعی است. در این میان پیشینه شعر و ادب به عنوان قدیمی ترین میراث ماندگار بشر، تاریخی به قدمت پیدایش آن قوم دارد که بی شک مسیر طولانی و پرفراز و نشیبی را پشت سر گذاشته تا به امروز رسیده است.

ایل قشقایی یکی از اقوام مشهور ایران دارای جمعیت نسبتاً زیاد با محدوده جغرافیایی خاص و وسیع در جنوب ایران است. هنر مردم ایل قشقایی گذشته از دست بافت های رنگین و گران بهای مشهور - بر - مان، قول و غزل و شعر و ادب است و پیداست که سرودن شعر در این قوم خانه به دوش می تواند جوایزی نیازهای روحی و روانی مردم در بر انگیزتن احساسات، شور و هیجان درونی و تسکین دهنده - م و دردهای درونی باشد و هر لحظه آنان را در برابر طبیعت سرکش آرام و رام گرداند.

در میان این سخن سرایان پیدایش شاعری با نام میرزا مآذون مقام و جایگاه ویژه ای دارد. او درخشان ترین ستاره آسمان شعر و ادب ایل قشقایی است. پیدایش چنین شاعری در ایل نتیجه کشمکش های سیاسی مداوم داخلی و خارجی است که سبب تحریک ذوق و ذهنیت ها شده و شاعری را با این ویژگی ها با موضوعات متنوع در دل جامعه ایلی ماندگار گردانیده است.

مآذون یکی از ستون های اصلی ادبیات ترکی قشقایی در حوزه سرایش شعر ترکی و دیوان او دایره المعارف سیار ایل است. او با سحر کلام و جادوی سخن رالای خود روحیه مردم ایل را زنده نگه داشته؛ به آنان جرأت و جسارت بخشیده؛ همراه و قرین آنها در تمام صحنه های زندگی اعم از شادی و غم گشته؛ مکنونات قلبی مردم ایل را به زبان تخیل زنده گردانده و خود را در حافظه ها و یادها ماندگار کرده است.

ذوق و هنر شاعری وی در عصر قاجار و در دوره حکومت ناصرالدین شاه شکوفا می شود. به خاطر آرامش نسبی حاکم بر کشور و مصلحت های سیاسی آن روزگار درگاه این پادشاه حامی و پذیرای شعرا و موجب رونق بازار گرم شعر و ادب گردیده است که علاوه بر بارگاه شاه شاهزادگان، شاعری و سخن سرایی در میان ایل رواج یافته است و زمینه را در جهت پرورش ذوق و استعداد شعر و شاعری در ایل فراهم نموده است؛ هر چند مآذون به خاطر دوری از مرکز قدرت، خود را درگیر مسائل سیاسی نمی کند و بیشتر جریانات داخلی ایل را به تصویر می کشد. او شاعری

آزادی‌خواه و حامی آزادگانی چون سهراب‌خان و داراب‌خان است که سرانجام جان خود را بر سر آزادی فدا می‌کنند.

مآذون با اعتقاد به این که تنها راه موفقیت در شعر و ادب، بازگشت به شیوه قدما برای حفظ زبان و ادب کهن ایران و زنده نگه داشتن خاطره سرایندگان پیشین در دل‌هاست به پیروی از سبک بازگشت ادبی می‌پردازد و نه تنها می‌کوشد زبان فارسی را از سستی و ضعف برهاند؛ بلکه موجب تقویت افکار و اندیشه‌های نو در عرصه شعر و ادب ترکی می‌شود. وی الهامات قلبی را همراه با ارزش بومی خود بر مبنای شعر فارسی در حوزه‌های مختلف مضامین، اندیشه‌ها، آرایه‌ها و قوالب بنیان می‌گذارد و با سرودن اشعار عاطفی، عاشقانه، عارفانه، اجتماعی و حماسی تصاویر بسیار غنی و رنگین فراهم آورد که در سرتاسر دیوانش مشهود است.

متأسفانه در مورد ادبیات ایل قشقایی هنوز چنان که بایسته است تحقیق و پژوهش علمی انجام نگرفته اندیشه، فرهنگ، ادب، قوم در مجامع علمی مورد کنکاش و بررسی دقیق علمی قرار نگرفته است؛ اگر گاهی مسائلی در مت احیای ادبیات ایل برپا شده بیشتر قالب و شکل احساسی به خود گرفته است. اینک لازم به حاست که تغییر و تحول در نگرش‌ها صورت و نقدهای منصفانه علمی انجام گیرد و فارغ از هاله و حال، نقاط قوت و ضعف ادبیات ایل‌شناسایی و بازگو شود. ادبیات ایل قشقایی در مجامع نخبه و بزرگ علمی به عنوان رکنی از ارکان ادب بومی و محلی کشور معرفی گردد. راه برای پژوهش در صاحبان فکر و اندیشه و قلم هموار گردد و جرقه‌های کوچک ذهنی به بارقه‌ها و شعله‌های درخشان در جهت هدایت، و جرأت و جسارت بخشیدن مبدل گردد؛ معایب و محاسن معرفی و در جهت رفع کمبود آن کوشیده شود و زمینه را برای ورود اهل علم به دنیای تحقیق پیرامون ادبیات ایل فراهم سازد.

در این مختصر کوشیده شده است تا مقالاتی که در سطوح ملی و بین‌المللی و پیرامون افکار و اندیشه‌های مآذون قشقایی در مجامع علمی و دانشگاهی کشور به صورت سخنرانی، رستر و چاپ ارائه گردیده و حائز رتبه‌های برتر علمی گشته است به صورت یک جا خدمت ادب در استان گرامی تقدیم گردد. امید است که این شراره کم رنگ به همت اهل تحقیق و آیندگان به فرداهای روشن پیوند بخورد و بتوانند دست کم گوشه‌ای از ادبیات و فرهنگ غنی این ایل درد کشیده را که وجهی از وجوه فرهنگ مرز و بوم ایران کهن ماست به معاصران و آیندگان این سرزمین ادب‌پرور بشناسانند.

ابوالفضل جعفری - علیرضا خادم‌الفقراء